

RECONFIGURAREA TEXTEMELOR ÎN DISCURSUL ‘INFORMATIV’.

O ABORDARE DIN PERSPECTIVA LINGVISTICII INTEGRALE

The Reconfiguration of Textemes in the ‘Informative’ Discourse. An Integral Linguistics Approach

Asist.univ.dr. Simina-Maria TERIAN
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Abstract: Our study investigates the creativity of textemes in the ‘informative’ discourse. The methodological guide chosen for our approach is Eugenio Coseriu’s Integral Linguistics, while the material of analysis is given by the use of quotations from I.L. Caragiale’s work in the Romanian public discourse of the last decade. With respect to the devices of meaning generation, we have limited the area of our research to the operation of texteme reconfiguration, within which we delineated, based on the suggestions provided by Coseriu’s lexical semantics, three subtypes: the modification, the development and the composition. The conclusion of our study is that textemes represent an important source of textual creativity, but that the scope of this phenomenon can be grasped adequately only to the extent where the analysis of the micro(con)texts is doubled by an analysis of the macro(con)texts.

Keywords: texteme, reconfiguration, ‘informative’ discourse, Integral Linguistics, textual creativity

1. Preliminarii

1.0. În lucrarea de față, ne propunem ca, pe baza integralismului lingvistic fundamentat de către Eugenio Coseriu, să evidențiem câteva aspecte privind creativitatea textemelor în discursul ‘informativ’, fenomen pe care îl vom ilustra prin valorificarea citatelor din opera scriitorului I. L. Caragiale (1852-1912) în discursul publicistic românesc actual (incluzând aici și textele postate pe internet). În acest sens, vom începe prin a ne defini conceptele.

1.1. În concepția lui Eugenio Coseriu, textemele reprezintă o subdiviziune a „**discursului repetat**”, termen pe care lingvistul de origine română îl opune „tehnicii (libere) a discursului” și care desemnează „tot ceea ce este fixat în mod tradițional ca ‘expresie’, ‘frază’ sau ‘locuțiune’ și ale cărui elemente constitutive nu sunt substituibile sau recombinabile după regulile actuale ale limbii”¹. Unitățile „discursului repetat” se împart în trei categorii, în funcție de „gradul combinabilității lor” și de „nivelurile la care acestea sunt comutabile”:

---

¹ Eugenio Coseriu, “Vers l’étude des structures lexicales” (1966), în *L’homme et son langage*, textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier, Peeters, Louvain-Paris-Sterling, 2001, p. 235.

(a) **perifrazele lexicale** (echivalente ale cuvintelor), adică unitățile comutabile în cadrul frazei, substituibile prin cuvinte „simple” și care se situează astfel la nivelul lexical propriu-zis: *by heart, a fresh pair of eyes, hand to mouth*, etc. Ele corespund cunoscutelor „locuțiuni” din gramatica tradițională.

(b) **sintagmele stereotipe** (echivalente ale sintagmelor), comutabile și ele în cadrul frazei, însă substituibile doar cu alte sintagme din cadrul „tehnicii (libere a) discursului” și situabile, din acest motiv, la nivel sintagmatic: *to sing for your supper, to beat a dead horse, to be done like a (dog's) dinner*, etc. În frazeologia internațională, aceste construcții sunt denumite „unități frazeologice”, iar atunci când sunt caracteristice doar unei anumite limbi ele poartă numele de „expresii idiomatice”.

(c) **locuțiunile** (adică frazele sau **textemele**, ca substitute ale frazelor/textelor), comutabile doar în plan transfrastic și doar cu elemente ale discursului echivalente cu o frază sau cu un text: „Aceste unități – afirmă Coseriu – nu sunt [...] interpretate decât la nivelul frazelor și al textelor, independent de ‘transparența’ elementelor lor constitutive. Ele sunt, de fapt, ‘texte’ și fragmente de texte, care constituie, în fond, documente literare: o formă de literatură (în sensul larg al termenului, cuprinzând deopotrivă ideologie, morală, etc.) înglobată în și transmisă prin tradiția lingvistică.”² Potrivit fondatorului integralismului, din această categorie fac parte enunțurile metaforice, proverbele, dictioanele, maximele, ‘wellerisme’ (construcțiile de tipul *cum spunea cel care...*), așa-zisele *refranes* din tradiția populară spaniolă, citatele din autori cunoscuți etc. Prin urmare, pentru Coseriu toate citatele, indiferent de realizarea lor morfo-sintactică, sunt texteme, întrucât ele constituie o asociere de semne deja actualizate într-un text.

1.2. În ceea ce privește **discursul informativ**, acesta reprezintă, în concepția integralismului lingvistic, un (sub)tip particular de text, definit în opoziție cu textul ‘poetic’ (literar), de care se diferențiază prin patru trăsături:

(a) discursul „informativ” vorbește despre lume pe când discursul ‘poetic’ (literar) creează o lume;

(b) subiectul vorbitor al discursului „informativ” este un subiect „empiric”, pe când subiectul vorbitor al discursului ‘poetic’ este un „subiect universal”, adică „autorul cu majusculă, nu cutare individ determinat”.

(c) situația de comunicare a subiectului discursului „informativ” este „întotdeauna o

---

² *Idem*, p. 237.

situație istorică determinată”, în timp ce „situația subiectului universal al operei literare [...] e eternă”, întrucât opera literară e „asituațională”

(d) destinatarul discursului „informativ” este „un anumit public” determinat din punct de vedere istoric, pe când destinatarul operei literare este „întreaga umanitate” din „toate timpurile”³.

1.3. Nu în ultimul rând, **reconfigurarea** constituie o operație semantică ce semnalează un proces de creație lingvistică. În viziunea lui Coseriu, creativitatea lingvistică nu depinde de fenomenul deviației, nu este înțeleasă ca abatere de la normele lingvistice curente, ci, dimpotrivă, ca „realizare a tuturor posibilităților limbajului ca atare”⁴, ca recuperare a unor relații/funcții semnice⁵ pe care limbajul și le-a pierdut prin convenționalizare. Pe baza acestei distincții, putem afirma că în discursul „informativ” creativitatea lingvistică (deci contractarea de noi relații/funcții semnice) se realizează cu ajutorul a două operații principale:

(a) **reîncadrarea**, adică operația prin care un textem este importat într-un text „nou” fără ca acest proces să-i altereze configurația sa semantică⁶;

(b) **reconfigurarea**, adică operația în urma căreia un textem transferat dintr-un text în altul suportă o serie de transformări în planul configurației sale semantice.

2. Moduri de reconfigurare a textemelor caragialiene în discursul informativ

2.0. Prin urmare, în lucrarea de față ne vom ocupa doar de cea de-a doua operație amintită: reconfigurarea textemelor. Reconfigurarea se manifestă, de obicei, sub forma unor transformări care afectează însuși nucleul textemului (de obicei, verbul, numele predicativ și/sau complementele necircumstanțiale), ceea ce face ca procedeele respective să poată fi clasificate pe bază gramaticală. Dar, dat fiind specificul analizei noastre, se pune întrebarea dacă putem găsi un criteriu semantic de clasificare a transformărilor în cauză; și, mai ales, dacă integralismul lingvistic ne-ar putea oferi sugestii în această privință. Din acest punct de vedere, e util să ne

---

³ Eugenio Coseriu, “Información y literatura”, în *Comunicación y sociedad*, III, 1-2, Pamplona, 1990, pp. 193-198.

⁴ Eugenio Coseriu, “Tesis sobre el tema ‘lenguaje y poesía’” (1971), în *El hombre y su lenguaje*, Gredos, Madrid, 1977, p. 203. See also Eugenio Coseriu, “La creación metafórica en el lenguaje” (1956), în *op. cit.*, pp. 66-102.

⁵ Pentru clasificarea celor cinci clase principale de relații/funcții semnice (1. relații cu alte semne; 2. relații cu alte texte; 3. relații între semne și „lucruri”; 4. relații dintre semne și „cunoașterea lucrurilor”; 5. „cadrele” vorbirii), see Eugenio Coseriu, *Linguística del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso* (1977), edizione italiana a cura di Donatella di Cesare, Carocci editore, Roma, 2001, pp. 97-131.

⁶ Tipologia lui Coseriu a „cadrelor” vorbirii – situația; regiunea; contextul (idiomatic; verbal; extraverbal, cu subdiviziunile: fizic, empiric, natural, practic/ocazional, istoric, cultural); universul de discurs – e dezvoltată în “Détermination et entours” (1955), în *L’homme et son langage*, ed. cit., pp. 54-63.

îndreptăm către clasificarea structurilor lexicale pe care Eugenio Coseriu a realizat-o în *Les structures lexématiques*. În studiul său din 1968, fondatorul integralismului lingvistic împărțea configurațiile respective în „structuri sintagmatice” și „structuri paradigmatică”. Ultimele se divid, mai departe, în structuri paradigmatică „primare” (câmpul lexical și clasa lexicală) și structuri paradigmatică „secundare”, care „corespund domeniului tradițional al formării cuvintelor”. Eugenio Coseriu a reformat profund acest domeniu, înlocuind taxinomia canonică (derivare – schimbare a categoriei gramaticale – compunere) printr-o altă trihotomie, cu mult mai eficientă: modificare – dezvoltare – compunere⁷. Prima dintre aceste operații, modificarea, „corespunde unei determinări gramaticale «inactive», adică unei determinări care nu implică o funcție specifică (în enunț) a termenului primar modificat” (ex.: *duck – duckling*). În schimb, dezvoltarea „corespunde unei determinări gramaticale care implică o funcție specifică a termenului primar în enunț” (ex.: *beauty – beautiful*). În fine, compunerea „implică întotdeauna prezența a două elemente de bază aflate într-un raport gramatical” (ex.: *black + board = blackboard*). Or, dat fiind că toate aceste procese sunt definite și clasificate în funcție de raportul dintre un „termen primar” și cu „termen secundar”, ele ar putea fi folosite cu succes – și, evident, cu corecțiile de rigoare – și în cazul analizei textelor⁸.

2.1. Astfel, **modificarea** reprezintă un tip de transformare prin intermediul căreia textelor li se schimbă sensurile într-un mod gradual, fără a li se atribui însă funcții textuale noi. Altfel spus, modificarea implică doar o reconfigurare calitativă, nu și una funcțională. Un exemplu caracteristic din acest punct de vedere este modificarea textului caragialian *Amice... ești idiot!*, pe care l-a enunțat personajul „Domnul” din schița *Căldură mare*. În discursul public românesc actual, textul respectiv cunoaște variații precum următoarele: „*Amice, ești depășit*” (<http://forum.realitatea.net/showthread.php?p=640596>, accesat pe 01.10.2011); „Primul artist abstract??? *Amice, ești total incult. Jenant...*” (<http://steagulrosu.ro/2010/05/05/prima-expozitie-de-arta-abstracta-marca-florin-petroi/>, accesat pe 01.10.2011); „*amice, ești paranoic*” (http://www.gandul.info/sanatate-food-drink/simpto_mele-adenomului-de-prostata-se-confunda-cu-cancerul-2849183, accesat pe 01.10.2011); „*Amice, ești penibil*. Deranjează-te să citești tot

---

⁷ Eugenio Coseriu, “Les structures lexématiques” (1968), în *L’homme et son langage*, ed. cit., pp. 326-331.

⁸ Analogia dintre statutul textelor și formarea cuvintelor constituie un loc comun al frazeologiei actuale. De exemplu, într-un recent tratat internațional de frazeologie, Harald Burger afirmă că „from a semantic point of view, it does not make much sense to separate phraseology from word formation” (“Semantic aspects of phrasemes”, in Harald Burger, Dmitrij Dobrovolskij, Peter Kühn, Neal R. Norrick (eds.), *Phraseologie: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ Phraseology: An International Handbook of Contemporary Research*, 1.Halbband/ Volume 1, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 2007, p. 90).

thread-ul și ai să vezi că nu sunt de acord cu manea. Nu mai dați ca exemplu manea, pentru că e din alt film.” (<http://forum.computergames.ro/7-generalitati/391162-immul-national/page-6.html>, accesat pe 01.10.2011); „Amice, ești analfabet rău de tot! Câte clase ai, vere?” (<http://www.turnulfatului.ro/2900/psd-in-luna-demisiilor-astazi-copsa-mica-br.html>, accesat pe 01.10.2011); „amice, ești puțin cam foarte dobitoc. Încearcă să dai dovada de mai multă decență... și ai grijă în ce calci”

(<http://www.astroforum.ro/index.php?s=5f39ec1d5977b3864ba2f3fbbab21621&showtopic=2172&pid=25035&mode=threaded&show=&st=0#entry25035>, accesat pe 01.10.2011).

2.2. Dezvoltarea constituie un tip de transformare prin intermediul căreia textemelor li se atribuie nu numai sensuri, ci și funcții noi. Dat fiind specificul discursiv al textemelor, e evident că în cazul lor nu mai poate fi vorba de o simplă schimbare a funcției gramaticale, ci de o redimensionare a funcțiilor textuale. Sistematizarea acestor funcții, pe care pragmatica a încercat să le depisteze și să le ordoneze încă din anii '60 ai secolului trecut, reprezintă deocamdată unul dintre sectoarele insuficient explorate ale integralismului lingvistic. În cunoscuta sa *Textlinguistik* (1977), Eugenio Coseriu a oferit chiar el câteva sugestii în această privință, dar nu și-a propus să întreprindă o taxonomie completă a funcțiilor textuale⁹. Însă, la fel ca în numeroase alte cazuri, observațiile coșeriene se dovedesc extrem de utile pentru o viitoare sistematizare a funcțiilor respective. Astfel, toate exemplele pe care le-am menționat în **2.1.** se dovedesc a fi variații semantice în jurul unei singure funcții textuale: [Imprecația], care rămâne aceeași, indiferent de modificările efectuate asupra textemului. În schimb, celebrul textem debitat de Farfuridi în *O scrisoare pierdută* („Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! Dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!”) asociază două funcții textuale „intrinseci”: [Injonctiunea], conferită de caracterul imperativ al textemului, și [Nonsensul], generat de contradicția termenilor care îl compun. Acestora li se adaugă încă una, [Ironia], explicabilă prin utilizarea paragrafului citat ca textem ce exploatează semantismul injonctiv-contradictoriu al componentelor sale.

2.2.1. În discursul public românesc din ultimul deceniu, textemul lui Farfuridi a cunoscut o popularitate considerabilă, care s-a manifestat printr-o remarcabilă diversitate funcțională.

---

⁹ Eugenio Coseriu, *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, ed. cit., pp. 205-297.

Astfel, pe lângă numeroasele reîncadrări (justificate prin numeroasele tentative de revizuire a Constituției României din ultimele două decenii) și modificări ale textemului, întâlnim în discursul presei de după 2000 și unele cazuri de dezvoltare, care vizează, concomitent sau separat, toate cele trei funcții ale construcției. De pildă, [Injoncțiunea] se transformă uneori în [Interogație], în exemple precum: „*Să se revizuiască! Primesc?*” (http://www.catavencu.ro/sa_se_revizuiasca_primesc-12412.html, accesat pe 01.10.2011), „*Să se revizuiască, primim?*” (http://fm.realitatea.net/sa-se-revizuiasca--primim_4141.html, accesat pe 01.10.2011) sau „*Să se revizuiască, primim! Da' cine revizuieste?*” (<http://www.obiectivtulcea.ro/component/content/article/1-editorial/17394-s-se-revizuiasc-primim-da-cine-revizuiete.html>, accesat pe 01.10.2011). Totodată, [Nonsensul] se poate transforma în alternativă veritabilă, ceea ce poate antrena, ca funcții noi, fie [Dilema] („*Să se revizuiască, sau să se umble pe ici, pe colo?*”, http://2008.informatia.ro/Frontal_Sa_se_revizuiasca_sau_sa_se_umble_pe_ici_pe_colo_Ion_MARIN-14-308, accesat pe 01.10.2011), fie [Respingerea/ Negația] („Bineînțeles că Constituția României, fiind legea legilor, nu a rămas nici ea nedezbătută de filiala noastră, care este de acord cu schimbarea, cu revizuirea Constituției, în primul rând pentru aliniere la standardele internaționale actuale ale drepturilor omului. Bineînțeles că *nu vrem să se facă o revizuire ca într-o «Scrisoare pierdută» a lui Caragiale, adică să se revizuiască, dar să nu se schimbe nimic*, și vrem ca în revizuirea Constituției să se țină cont cu strictete de prevederile art. 148, care consfințește limitele revizuirii” – abnetwork.eu/node/199363/.../Steno%20forum%20CLUJ%203.doc, accesat pe 01.10.2011), fie [Restricția] („*Să se revizuiască, dar să se schimbe ceva!*”, „Adevărul”, 21 martie 2001).

2.2.2. Dominantă în acest proces rămâne ultima funcție amintită, ceea ce indică uzul larg de care se bucură în momentul de față textemul caragialian. Tocmai de aceea, numeroși vorbitori români cultivați simt adesea nevoia ca, folosind lexemul *a (se) revizui*, să se disocieze mai întâi, cu ajutorul [Restricției], de textemul caragialian: „*să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe în funcție de partidele aflate la putere*, în funcție de PDL și UDMR, de interese partizane, pățimașe și de gașcă” (<http://www.gandul.info/politica/25-de-parlamentari-vor-lucra-la-revizuirea-constitutiei-daniel-buda-pd-l-presedinte-5976315>, accesat pe 01.10.2011). Sau: „Uităm uneori să ne mirăm, uităm să ne uităm la ce este în jurul nostru. «*Să se revizuiască, primesc*», dar să nu înțelegem prin asta orice, oricum, sau oricât. Deci, ca o concluzie, piesele kitsch rămân la nivelul a ceea ce sunt.” (<http://www.revistanoinu.com/Muzica-elicopterica-si->

[alte-ciudatenii-ale-postmodernismului.html](http://www.informatiiprofesionale.ro/formare/managementul-participativ/comment-page-1/), accesat pe 01.10.2011) Dimpotrivă, alți vorbitori preferă să transforme în mod deliberat [Nonsensul] în [Redundanță], tocmai pentru a putea suspenda ascendența pe care sensul textemului caragialesc *Să se revizuiască...* a ajuns s-o dobândească în ultima vreme asupra lexemului *a (se) revizui:* „Probabil că există firme în România conduse de managerii tineri, open-minded care abordează astfel viața și afacerea pe care o conduc. În cazul în care nu există prea multe firme și manageri de acest gen, nu pot decât să-mi doresc *să se revizuiască, și deci [sic!] să se schimbe ceva...*” (<http://www.informatiiprofesionale.ro/formare/managementul-participativ/comment-page-1/>, accesat pe 01.10.2011)

2.2.3. Din exemplele oferite până acum se poate constata nu doar vastul repertoriu de reconfigurări semantico-funcționale pe care îl angrenează dezvoltarea textemelor, dar și faptul că, de multe ori, procedeul respectiv presupune concomitent atribuirea mai multor funcții textuale. În principiu, caracterul multifuncțional al dezvoltării nu reprezintă o necesitate, deoarece funcțiile nu depind una de alta. Există, totuși, câteva excepții, dintre care cea mai evidentă rămâne [Ironia]: în cazul ei, „solidaritatea funcțională” este obligatorie, dat fiind că ironia ca efect al discursului nu poate fi anulată decât în momentul în care a dispărut și cauza „expresivă” care o declanșează. De fapt, această observație explică și cunoscutul fenomen al „expresivității involuntare”¹⁰, care se produce, de pildă, în momentul când erori celebre cu valențe comice apar în chip cu totul inadecvat într-un discurs care se presupune a avea o finalitate oficială, „serioasă”: „Comisia ar trebui ca, până la 1 ianuarie 1998, *să revizuiască și să modifice [sic!]* anexa V menționată anterior...” (Regulamentul nr. 120/97 al Consiliului Europei din 20 ianuarie 1997, pe <http://www.apmgr.ro/legislatie%20UE/R0120.pdf>, accesat pe 01.10.2011); sau: „totodată ar trebui *să se revizuiască și, dacă este nevoie [sic!], să se îmbunătățească* legislația referitoare la turism” etc. (<http://www.gazetadeagricultura.info/parcuri-rezervatii-naturale/2610-ecoturismul-si-ariile-protejate-din-romania.html>, accesat pe 01.10.2011). Chiar dacă autorii textelor amintite nu au intenționat să le confere un statut ironic, presiunea pe care textemele marelui scriitor o exercită în momentul de față asupra normei lingvistice românești tinde să le confere valoarea unui „caragialism” involuntar.

2.2.4. Cu toate acestea, persistă încă numeroase cazuri în care gradul de „adecvare” (în sens coșerian) a unui textem într-un anumit discurs e greu de stabilit, dat fiind că intenția

---

¹⁰ Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*, Cartea Românească, București, 1977.

vorbitorului rămâne opacă. Astfel se întâmplă cu un „citat celebru” al lui Dumitru Dragomir, a cărui interpretare poate oscila cu argumente deopotrivă de îndreptățite între parodie inteligentă și ineptie pură: „Aș vrea să nu se modifice sistemul competițional, doar să se revizuiască numărul echipelor. Dacă nu, să nu se revizuiască, dar tot să se schimbe ceva. Sau să nu se schimbe nimic, dar să se umble pe ici și colo. Dar mai bine să lăsați așa campionatul, și să nu retrogradeze nimeni.” (http://www.sptfm.ro/diverse/sa_mai_si_radem_perle_din_1sport23.html, accesat pe 01.10.2011)

2.3.1. Ca și în lexicologie, **compunerea** textemelor (pe care am putea-o denumi și **amalgamare**) desemnează procedeul prin care două unități fuzionează pentru a crea o structură lingvistică „nouă”. Principala diferență față de compunerea lexicală o constituie, totuși, faptul că, în cazul textemelor, unitățile nu participă decât rareori în mod integral la formarea noii structuri lingvistice. De obicei, în cadrul acesteia se contopesc doar părți de texteme, în funcție de restricțiile sintactice care guvernează integrarea discursivă. Un exemplu elocvent sub acest raport l-ar putea constitui următorul: „*Bravos, amice, ești tare!* Măi, omule bun, ai tu dreptate, dar ești cam blând. Țștia sunt nește proști!” (<http://www.afaceriagricole.net/localitate/1721-Bicazu-Ardelean.html>, accesat pe 01.10.2011). În cazul citat, avem de-a face cu juxtapunerea a două texteme caragialiene: *Bravos, bobocule!* (Efimița, în *Conu’ Leonida față cu reacțiunea*), din care s-a păstrat doar primul termen; și *Amice... ești idiot!* (see *supra*, **2.1.**), din care a fost preluat *ad-litteram* tot primul termen, în timp ce al doilea termen a făcut obiectul unei dezvoltări semantice („ești tare”). Compunerea celor două texteme produce, în primă instanță, un efect contradictoriu, însă acest efect este dezambiguizat prin [Ironia] pe care o implică segmentul dezvoltat, ce indică sensul peiorativ al exclamației.

2.3.2. Dată fiind complexitatea și eterogenitatea textemelor caragialiene, exemplele de compunere (inter)textemică sunt destul de reduse în presa românească. Cu toate acestea, putem semnală un caz-limită de compunere, pe care îl reprezintă **pastișa**. Să luăm următorul exemplu: „*Bravos, bibicule, halal să-ți fie, pen’că aicea în Piața Endependenți, unde mâncăm sfânta constituțiune cu Peledu’ și Băselu’ ca să desființăm noțiunea de cenzură prin dop și tirbișon ca să iasă de’un pupat totzi, zicem ca tine, că e corect, și Marean și almanah e cum le știi tu ca un om mare, da’ cel mai corect e Tolstoievski*” (<http://nastase.wordpress.com/2007/10/16/exista-limite-pentru-interesul-public>, accesat pe 01.10.2011). În citatul anterior observăm două mostre de compunere: „*Bravos, bibicule, halal să-ți fie...*” și „*aicea în Piata Endependenți, unde mâncăm*

sfânta constituțiune [...] ca să iasă de'un pupat totzi". Primul caz reprezintă o compunere între „Bravos, națiune, halal să-ți fie!...” (*Conu' Leonida față cu reacțiunea*) și apelativul topicalizat *bibicule* (*D'ale carnavalului...*), pe când cea de-a doua secvență semnalează compunerea textemului „a mânca [de la...] sfânta constituțiune” (*O noapte furtunoasă*) cu textemul dislocat „Piața Endependenți, [...] ca să iasă de'un pupat totzi” (*Telegrame*). Dar, pe lângă acestea, pasajul citat mai cuprinde și un textem reîncadrat parțial („cum le știi tu ca un om mare”), precum și numeroase segmente co-referențiale textemelor deja amintite.

3. Concluzii

Pe baza exemplurilor analizate mai sus, putem conchide că reconfigurarea textemelor provenite din opera lui Caragiale în discursul „informativ” românesc reprezintă un factor major de productivitate semantică, care confirmă astfel teza lui Eugenio Coseriu potrivit căreia în domeniul textual-discursiv creativitatea nu rezultă din caracterul „deviant” al expresiilor lingvistice. De asemenea, e de remarcat că subdiviziunile acestei operații se dispun gradual, de la simplu la complex: dezvoltarea înglobează fatalmente modificarea, iar compunerea poate profita, după cum o arată fenomenul pastîșei, de contribuțiile tuturor celorlalte operații. Cu toate acestea, considerăm că ar fi greșit să presupunem că, de exemplu, compunerea ar fi „mai creatoare” decât dezvoltarea sau modificarea. În termenii lui Coseriu, compunerea pare „mai” creatoare doar dintr-un punct de vedere „idiomatic”¹¹ (al unei secvențe de semne neactualizate într-un anumit context), care se dovedește însă inadecvat în cazul abordării domeniului textual-discursiv. În realitate, amploarea și complexitatea creativității în/prin limbaj nu poate fi sesizată decât într-un mod parțial la nivelul micro(con)textelor și ea trebuie urmărită în egală măsură la nivelul macro(con)textelor, după cum intenționăm să o facem în următoarele studii pe care le vom dedica acestei probleme.

Bibliografie:

BURGER, Harald, DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij, KÜHN, Peter, NORRICK, Neal R. (eds.), *Phraseologie: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ Phraseology: An*

---

¹¹ Pentru distincția lui Eugenio Coseriu între planurile „universal”, „idiomatic” și „textual” ale limbajului, vezi „Linguistic Competence: What is it Really?”, în *The Modern Language Review*, 80, part 4, pp. xxv-xxxv, and *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar* (1988), elaborado y editado por Heinrich Weber, versión española de Francisco Melo Blanco, Gredos, Madrid, 1992.

International Handbook of Contemporary Research, 1.-2. Halbband/ Volume 1-2, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 2007.

COSERIU, Eugenio, *El hombre y su lenguaje*, Gredos, Madrid, 1977.

COSERIU, Eugenio, “Linguistic Competence: What is it Really?”, în *The Modern Language Review*, 80, part 4, pp. xxv-xxxv.

COSERIU, Eugenio, “Información y literatura”, în *Comunicación y sociedad*, III, 1-2, Pamplona, 1990, pp. 185-200.

COSERIU, Eugenio, *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar*, elaborado y editado por Heinrich Weber, versión española de Francisco Melo Blanco, Gredos, Madrid, 1992.

COSERIU, Eugenio, *L’homme et son langage*, textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier, Peeters, Louvain-Paris-Sterling, 2001.

COSERIU, Eugenio, *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, edizione italiana a cura di Donatella di Cesare, Carocci editore, Roma, 2001.

NEGRICI, Eugen, *Expresivitatea involuntară*, Cartea Românească, București, 1977.